

Інтеграційні можливості предмету «Іноземні мови»
(з досвіду роботи вчителів іноземних мов)

*Підготувала завкафедрою
іноземних мов
Скорнякова М.Є.*

Актуальність реалізації міжпредметних зв'язків – вимога сьогодення

Актуальність міжпредметних зв'язків у шкільному навчанні обумовлена рівнем розвитку сучасної науки, на якому яскраво виражена інтеграція суспільних, природничих і технічних знань. Інтеграція наукових знань, у свою чергу, ставить нові вимоги до фахівців. Зростає роль знань людини в суміжних галузях науки, тому що це дає можливість комплексного підходу до вирішення різноманітних завдань.

Метою даного виступу є показати інтеграційні можливості точних, природничих і гуманітарних предметів шкільного курсу на прикладі іноземних мов.

Іноземна мова одночасно є предметом вивчення і важливим засобом спілкування та пізнання. Зазначена особливість предмета "Іноземна мова" відкриває широкі можливості для зв'язків з іншими предметами. Використання міжпредметних зв'язків на заняттях з іноземної мови сприяє підвищенню інтересу до вивчення мови, розширює світогляд учнів, формує у учня цілісну картину природи та суспільства, створює істинну систему знань і правильне сприйняття світу, в якому він живе. Як наслідок, посилюється ефективність навчання, більш стійко засвоюються учнями знання як з іноземної мови, так і інших предметів.

Специфіка змісту програми предмету «Іноземні мови»

Для вчителів іноземних мов ніколи не стояло питання - реалізовувати на уроках міжпредметні зв'язки чи ні. Необхідність міжпредметних зв'язків обумовлена темами, які вивчаються на наших уроках. Не повний перелік тем демонструє зв'язок предмета «Іноземні мови» з абсолютно всіма предметами шкільного курсу:

Україна та країни мов, що вивчаються: географічне положення, адміністративний поділ, політичний устрій, клімат, рослинний і тваринний світ.

Екологічні проблеми.

Міста України та світу.

Історія України та країн мов, що вивчаються.

Права та обов'язки.

Нещасні випадки, правила безпеки, надання першої допомоги.

Медицина, хвороби, лікування.

Здоровий спосіб життя: спорт, здорове харчування.

Видатні постаті науки, культури.

Мистецтво: музика, живопис, архітектура.

Література України та країн мов, що вивчаються.

Інтернет.

Розвиток науки і техніки.

Економічний розвиток.

Ґрунтуючись на багаторічному досвіді викладання, своєму особисто і своїх колег, я спробувала проаналізувати наскільки ефективно на уроках іноземних мовах реалізуються міжпредметні зв'язки з іншими предметами шкільного курсу.

Природно, що найтісніше іноземні мови пов'язані з українською мовою і світовою літературою. При вивченні граматики, лексики і для літературного аналізу твору ми постійно спираємося на знання та навички, сформовані на цих уроках. Як би парадоксально це здавалося на перший погляд, але другий найбільш корисний урок для засвоєння англійської - математика. Логіко-математичний інтелект дозволяє розв'язувати навчальні проблеми, логічно обґрунтовувати висловлену думку; використання деякі математичні методи (графіки, схеми) використовуються для виконання комунікативних завдань. Деякі математичні теми такі як відсотки, пропорції, ментальна арифметика, середнє арифметичне, дробові числа, округлення, зв'язок між одиницями вимірювання (метри – фути, кілограми – фунти) досить часто потрібні на уроках іноземних мов. Інформатика допомагає зробити уроки сучасними і більш ефективними завдяки використанню учнями ІКТ для пошуку, обробки, аналізу, презентації інформації і для створення відео.

На другому місці по затребуваності на наших уроках стоять історія, географія, художня культура, охорона життя. Без знань фактичного матеріалу, придбаних на цих уроках, вивчення величезного блоку тем було б украй важко.

Найскладніше здійснювати інтеграцію з фізикою, хімією і біологією по ряду причин. По-перше, це настільки важкий матеріал, що дітям нелегко його засвоїти і на рідній мові. По-друге, іноземці змушені вивчати матеріал на кілька років раніше, ніж вчителі точних предметів. Наприклад вивчивши тему «Тварини», в першому семестрі 5 класу діти повинні вміти класифікувати тварин (ссавці, комахи тощо) і вміти пояснити на яких ознаках заснована класифікація.

Що таке CLIL

У сучасному світі конкурентоспроможними на ринку праці є ті, хто за необхідності вміють водночас поєднувати, аналізувати та застосовувати свої знання з декількох дисциплін. У XXI столітті виграє той фахівець, який має не тільки фахові знання, а ще й знає іноземні мови. Отже, перед освітою постає завдання органічно поєднати між собою фахові знання, предметно-мовні та загальномовні компетенції. Це і є метою, що ставить перед собою методика CLIL (Content and Language Integrated Learning) — предметно-мовне інтегроване навчання. Застосування методики CLIL у навчальному процесі дає можливість учителям інтегрувати вивчення іноземної мови з іншим навчальним предметом. Технологію предметно-мовного інтегрованого навчання - запроваджено у 20 європейських країнах 2007 року. Термін (CLIL) був розроблений Девідом Маршем у 1994 році, який вперше описав методологічний підхід, за яким вивчення іноземної мови відбувається інтегровано. Предмети або їх частини вивчаються іноземною мовою з подвійною метою, а саме - вивченням змісту з одночасним вивченням іноземної мови.

Content and Language Integrated Learning

Предметно-мовне інтегроване навчання

Існують декілька моделей CLIL. Модель Hard (subject-led) означає, що ряд предметів шкільної програми вивчаються іноземною мовою. Модель Soft (language-led) спрямована на максимально ефективне включення в урок завдань або матеріалу інших предметів, що мають допоміжне значення для вивчення теми. Це окремі короткочасні моменти уроків, які сприяють глибшому сприйманню та осмисленню якогось конкретного поняття.

Моделі CLIL

Hard (subject-led)

Soft (language-led)

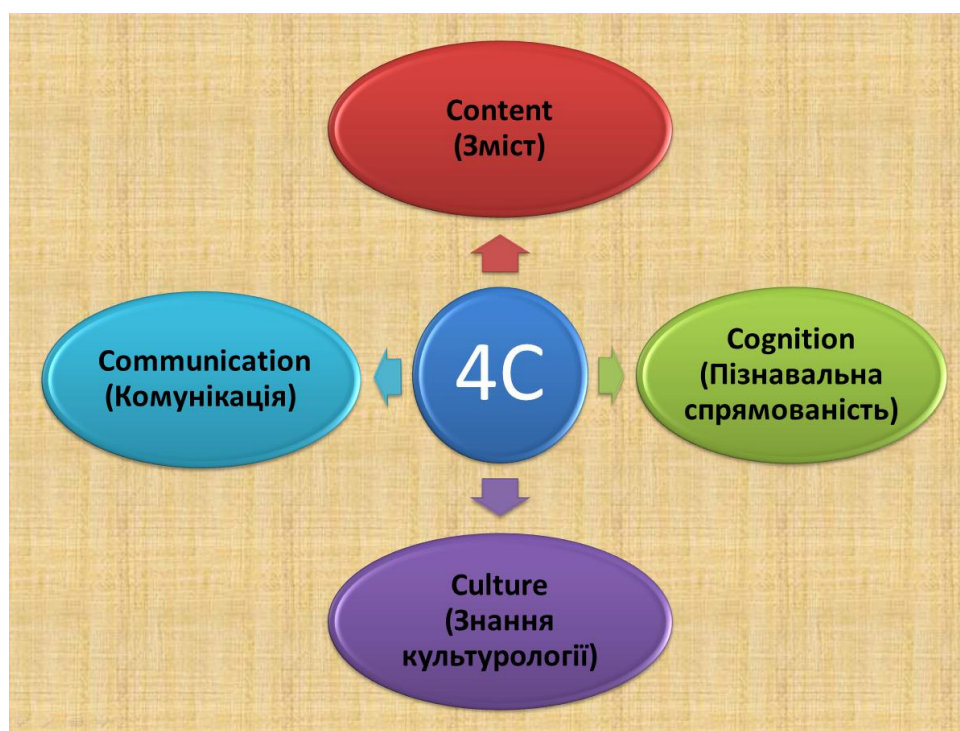
Обов'язкові компоненти методики CLIL - так звані «4 С»:

«content» (зміст) – ретельний підбір змісту уроку, який дозволяє інтегрувати матеріал різних предметів і в рамках одного уроку або тими одночасно вивчати географію, історію, мистецтво засобами іноземних мов;

«communication» (спілкування/комунікацію) - навчити учнів використовувати засоби іноземної мови для отримання знань з предмету, використання активних форм навчання;

«cognition» (пізнавальна спрямованість) - розвивати мисленнєві здібності учнів для кращого розуміння мови і предмету, а саме критичне мислення, вміння аналізувати, зіставляти, припускати, конкретизувати, робити висновки; мовленнєву реакцію та мовну здогадку, вміння презентувати свої ідеї;

«culture» (знання культурології) – розуміння особливостей окремих культур допоможе учням ефективніше соціалізуватись у сучасному полікультурному суспільстві, краще зрозуміти власну культуру і стимулювати її збереження і розвиток.

Як вчителі іноземних мов використовують методику CLIL на уроках

На жаль, на даний момент в нашій школі немає можливості застосовувати модель Hard (subject-led), як це було раніше коли існували обов'язкові спецкурси або

факультативи за вибором для учнів старших класів, які допомагали учням зробити вибір професії. Наприклад, багато років тому в нашій школі викладалися

Література США і Великої Британії

Технічний переклад

Літературний переклад

Ще в минулому році старшокласники відвідували факультативи "Країнознавство США" і "Бізнес англійська", викладач - Павліченко А.В. Кілька років тому це були створені Аллою Володимирівною авторські курси, "Гіди-перекладачі" і "Спонтанна мова". Ці курси стовідсотково відповідали всім вимогам міжпредметного, інтегрованого навчання і високо цінувалися нашими старшокласниками.

Наразі ми користуємося тільки моделлю Soft (language-led) – навколо теми уроку поєднано відомості різних навчальних предметів. Як ця модель працює у середніх класах, хочу продемонструвати за допомогою відео. На жаль, це відео з інтернету, це не урок наших вчителів. Я вирішила використати це відео, щоб наочніше показати, як методика предметно-мовного інтегрованого навчання працює на наших уроках.

<https://www.youtube.com/watch?v=dFuCrXRobh0>

Тема уроку: електричні прилади (можна вивчати в рамках тем «Житло», «Покупки», «Екологічні проблеми»)

Хід уроку:

- Перегляд мультфільму «Звідки береться електрику»
- Відпрацювання лексики в ігровій формі
- Класифікація приладів за призначенням - для охолодження, обігріву, освітлення тощо
- Пошук інформації - яка потужність приладів
- Обчислення - скільки енергії споживає прилад щодня і щомісяця залежно від потужності і часу роботи
- Контроль - перевіряються не знання англійської мови, а сформованість життєвих компетенції, вчитель перевіряє, чи розуміють діти, як економно витратити енергію

У старших класах одним із способів практичної реалізації міжпредметних зв'язків є проведення інтегрованих уроків, під час яких школяр має поєднати знання, отримані під час вивчення різних предметів і навіть предметів різних циклів, щоб виконати поставлені перед ним завдання. Інтегровані уроки сприяють створенню цілісної картини природи і суспільства в уяві учнів, допомагають розширити їх світогляд, підвищити мотивацію до навчання. Наведу кілька прикладів прикладів найбільш вдалих уроків за минулий навчальний рік.

У минулому навчальному році вчитель англійської мови Литвинова Вікторія Анатоліївна провела революційний, інноваційний відкритий урок в 11А класі за новелою Річарда Баха «Чайка на ім'я Джонатан Лівінгстон», який 100% відповідає вимогам Нової української школи. Ми мали можливість побачити реальну педагогіку партнерства, коли учні є співавторами вони створюють контент (потужні лексичні завдання, дошку цитат, проблемні питання для дискусій, карти – конструктори аналізу тексту тощо), їх ідеї враховуються при плануванні, вони обирають прийоми і методи під чітким керівництвом учителя - фасілітатора, коуча, модератора. Це урок дійсної інтеграції міжпредметних зв'язків - відбувався потужний літературний аналіз тексту із стилістичними тропами, зав'язкою, конфліктом та кульмінацією подій, характеристикою героїв та меседжами. Усі завдання апелювали до душі та інтелекту учнів. Глибина інсайтів гімназистів, щирість відповідей, високий рівень мовленнєвої компетенції, злагодженість автономної командної взаємодії учнів (усі завдання – групові) вражали та викликали захоплення. Урок Вікторії Анатоліївни був яскравим прикладом потужного впливу за допомогою іноземної мови та літератури на світогляд учнів, формування їх цінностей.

(Аналіз уроку надано ЗДНВР Павліченко А.В. на сайті гімназії)

Сімейна пара талановитих викладачів англійської мови Колесник Ніна Вікторівна і Колесник Олег Петрович розробили і провели на базі двох шкіл - гімназії 2 і академії дитячої творчості інтегрований урок на основі тексту "Хлопчик, котрий врятував Нідерланди" з використанням елементів аналізу картин голландських художників.

Підготовка гімназистів до здачі ЗНО та міжнародних мовних іспитів.

У 10-11 класах багато уваги приділяється підготовці гімназистів до успішної здачі ЗНО та міжнародних мовних іспитів. Відмінні результати наших випускників на ЗНО з англійської мови це спільна заслуга всього педколективу. На минулорічній педраді Сергій Вікторович запропонував всім виконати завдання, якщо не

помиляюся, тестування PISA і дуже здивувався, коли вчителі іноземних мов серед перших виконали всі завдання правильно. Це тому що при підготовці до ЗНО всі вчителі дотримуються однієї стратегії, а саме

- вчимо алгоритму виконання тестових завдань різного типу
- розвиваємо навички критичного мислення, вміння знайти головне, прогнозувати вірну або невіру відповідь, розрізняти факт і припущення, базувати вибір відповіді на фактах, наданих в тексті
- розвиваємо (мовленнєву) здогадку

Міжнародна лексика - більшість фізичних, хімічних термінів більшість фізичних, хімічних термінів це запозичення з англійської мови - дуже добре допомагає розвитку мовленнєвої здогадки. Мовленнєва здогадка надзвичайно важлива при підготовці до іспитів, тому що більшість текстів науково-популярного характеру. Наведу приклад тексту з міжнародного іспиту TOEFL з якого видно, що без хоча б загального уявлення, що таке "смог", без знання ряду тем з хімії та фізики, без життєвого досвіду неможливо виконати тестове завдання.

Smog

The **oxidation оксидація, окислення** of exhaust gases is one of the primary sources of the world's pollution. The brown haze that is poised over some of the world's largest cities is properly called **photochemical фотохімічний** smog, it results from **chemical reactions хімічна реакція** that take place in the air, using the energy of sunlight. The production of smog begins when gases are created in the **cylinders of vehicle engines циліндри двигуна внутрішнього згоряння**. It is there that **oxygen кисень** and **nitrogen азот** gas combine as the fuel burns to form **nitric oxide (NO) оксид азоту**, a colorless gas. The nitric oxide is forced out into the air through the **vehicle tailpipe вихлопна труба** along with other gases.

Як вчителі іноземних мов використовують методику CLIL в позаурочній діяльності

Дуже благодатним ґрунтом для реалізації міжпредметних зв'язків є літні мовні табори. Нам не треба вчити дітей лексиці та граматиці, читати і писати. За допомогою іноземних мов в інтерактивній формі діти розширювали свій кругозір і вдосконалювали комунікативні навички. Цього року табір працював під девізом

"Пізнай себе". Ретельно підготовані заходи дійсно допомогли дітям пізнати себе. Інтерактивні тренінги на розвиток навичок працювати у команді (Сухарева Л.М.) та квест «Аліса в задзеркаллі» (Короленко Катя, Кузьміна Регіна) допомогли зрозуміти, наскільки я хороший член команди. Творча майстерня – оволодіння технікою Дзен Тенгл – була професійно проведена Бурдикіною А.В. День здорового способу життя допоміг зрозуміти, що подобається чи не подобається нашим органам.

АНГЛІЙСЬКА МОВА+ПСИХОЛОГІЯ

АНГЛІЙСЬКА МОВА+ЛІТЕРАТУРА

АНГЛІЙСЬКА МОВА+МИСТЕЦТВО+ ФІЛОСОФІЯ

АНГЛІЙСЬКА МОВА+АНАТОМІЯ

Високий рівень заходів допомог дітям розкрити свої таланти та отримати досвід спілкування англійською мовою. Діти сприймали навчання як гру. Саме через таку діяльність діти істотно розширюють свій кругозір і набувають комунікативних навичок. У таборі діти мали можливість спілкуватися англійською мовою та застосовувати її у різних формах діяльності (в ігрових та концертних програмах, спортивних змаганнях, театральних виставах тощо). У літньому мовному таборі учні змогли отримати мотивацію для подальшого удосконалення англійської мови; подолати мовний бар'єр; застосовувати критичне мислення у нестандартних ситуаціях; сформуванати полікультурну компетенцію (бути

шанобливими до інших, приймати думки, права і почуття інших людей, бути толерантними); сформувати комунікативну компетенцію (встановлювати контакт та зв'язки з іншими людьми, щоб мати можливість ефективно спілкуватися).

Проведення інтелектуальних ігор для учнів 7-х класів «Хто хоче стати мільйонером» та «Що? Де? Коли?» між командами 10-х класів та командою вчителів іноземних мов неможливо без знання географії, історії, мистецтва англомовних, франкомовних, німецькомовних країн.

МІЖПРЕДМЕТНІ ЗВ'ЯЗКИ В ПОЗАКЛАСНІЙ РОБОТІ

**Інтелектуальна гра «Що? Де? Коли?»
між командами 10-х класів та
командою вчителів іноземних мов**

МІЖПРЕДМЕТНІ ЗВ'ЯЗКИ В ПОЗАКЛАСНІЙ РОБОТІ

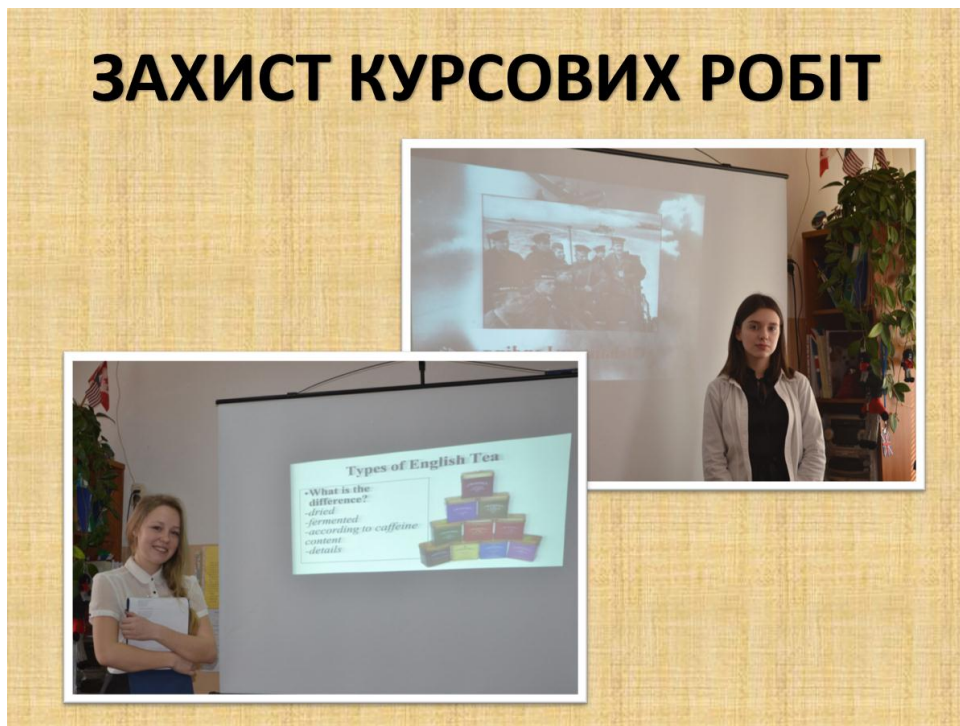
**Інтелектуальна гра для учнів 7-х класів
«Хто хоче стати мільйонером»**

Конкурс літературного перекладу допомагає розкрити творчий потенціал дітей і сприяє розширенню лексичних кордонів володіння мовами. Під час заняття літературними перекладами учні залучені в процес взаємопроникнення різних культур. Вони не просто знайомляться з творчістю французьких, німецьких, англійських, американських і українських поетів (кілька останніх років наші учні успішний переводять вірші Ліни Костенко на англійську мову), не тільки вдосконалюють навички роботи зі словником, а й намагаються знайти мовні засоби мови, які могли б в повній мірі передати задум автора, розвивають образне мислення, підбираючи стилістично і логічно вірне звучання поетичних рядків. Учні з ентузіазмом займаються літературними перекладами, на кафедрі іноземних мов видано кілька збірок літературних перекладів наших учнів.

Успішна реалізація міжпредметних зв'язків і елементів інтегрованих навчання дає прекрасні результати, що ясно видно під час проведення дебатів в 11 класах і написання курсових робіт МАН та Альтаїр. Тематика дебатів, курсових робіт виходить далеко за рамки шкільної програми і демонструє широкі інтереси наших випускників і їх добре володіння міждисциплінарними навичками. Учні добре оперують способами пізнання загальнонаукового характеру: абстрагування, моделювання, аналогії, узагальнення, конкретизації тощо.

ЗАХИСТ КУРСОВИХ РОБІТ

Міжпредметні зв'язки впливають на формування системного мислення, у випускників сформоване вміння комплексного застосування знань, умінь та навичок і пошуки раціональних шляхів вирішення складних пізнавальних завдань. Вчителі іноземних мов ніколи не обмежують учнів у виборі тем, якими-б незручними для публічного обговорення вони не були. Учні успішно оперують науками, які як такі, не вивчаються в школі - медицина, соціологія, методика викладання, етнографія, статистика.

Тематика дебатів:

Смертна кара

Евтаназія

Аборти

Підлітковий секс

Одностатеві шлюби

Хто важливіший: чоловіки чи жінки

Чи існують інопланетяни

ДЕБАТИ

Переваги та труднощі використання методики CLIL

Системне застосування методики предметно-мовного інтегрування дозволить:

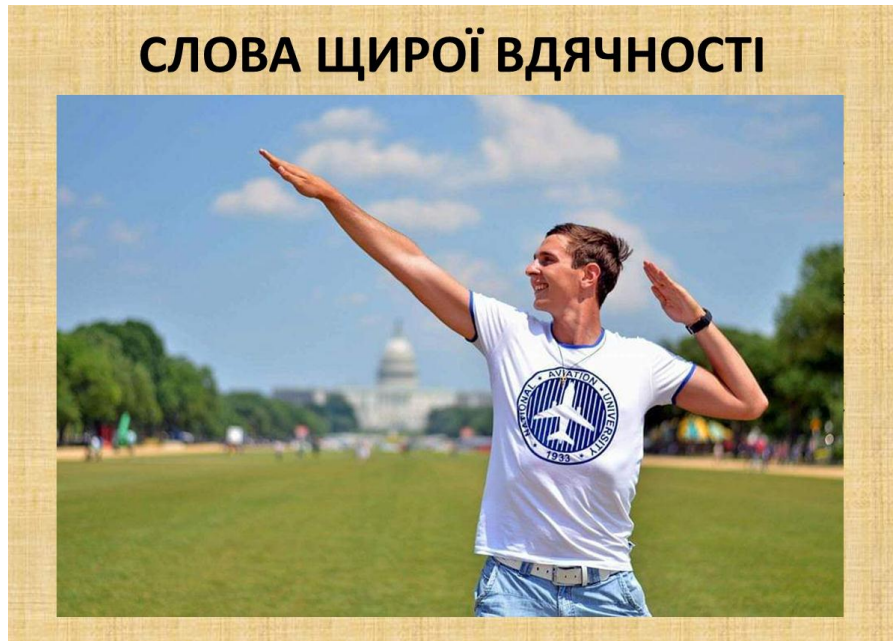
- значно підвищити мотивацію учнів до вивчення іноземних мов;
- навчити дітей усвідомлено і вільно використовувати іноземну мову в повсякденному спілкуванні;
- розширювати світогляд дітей, знання й прийняття інших культур і цінностей;
- підготувати учнів до успішної здачі ЗНО та міжнародних іспитів (IELTS, TOEFL, DELF) і продовження освіти за обраною спеціальністю;
- розвіває критичне мислення, творчий потенціал, підвищує самооцінку учнів.

При впровадженні в навчальний процес даної методики виникає ряд проблем:

- відсутність профільних навчальних комплексів іноземною мовою;
- відсутність курсів підвищення кваліфікації для викладачів, що реалізують CLIL;
- Слабкий зв'язок програм з багатьох предметів з реальним щоденним життям;
- Інформаційна засміченість (з одного боку величезна кількість теоретичної інформації, з іншого – недостатня кількість завдань практичного змісту);
- Програми з різних предметів, а особливо - з предметів різних циклів, дуже не співпадають.

Висновок

Беручи до уваги все вищевикладене, не дивлячись на ряд істотних труднощів в реалізації міжпредметних зв'язків, хочу зробити висновок, що наш колектив добре справляється з цим завданням. Наші випускники конкурентоспроможні в професійному житті завдяки міждисциплінарним знанням, вмінню самостійно навчатися протягом життя, комунікативним навичкам і навичкам критичного мислення.

В кінці доповіді хочу передати слова щирої вдячності всьому колективу від нашого випускника Симакина Юрія. Цитую мовою оригіналу:

«Мой выбор ВУЗа во многом основывался на наличии обучения на английском языке. В 2014 году единственный технический ВУЗ, который имел такой проект, был Национальный авиационный университет (НАУ), поступить в который со средним баллом 195 не составило труда. Успех моего обучения по такой сложной специальности зависел от основательных знаний точных наук, которые я получил в нашей «не только гуманитарной гимназии». До сих пор горжусь тем фактом, на просторах интернета можно найти две мои научные статьи о применении не ортогональных проекций в системах автоматического управления и о способах борьбы с обморожением крыла у самолётов гражданской авиации, естественно на английском.»

Сейчас я работаю Network consulting engineer в области Internet Service Providers, принимаю участие в проектах таких компаний как Vodafone, Deutsche Telekom (привет второму иностранному языку, изученному в школе и Гете институте) и Telefonica.

Только оглядываясь назад, я в состоянии понять, сколько дверей открыло мне и сколько возможностей я не упустил только благодаря обучению в нашей гимназии»